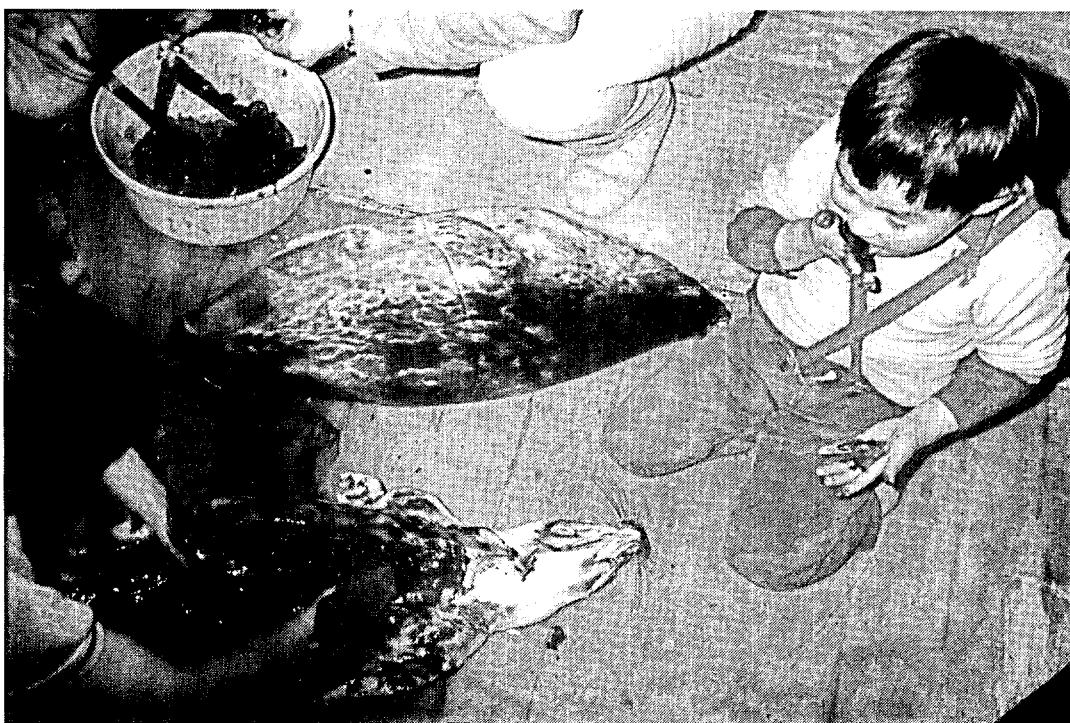

Fangererhvervets år

Af oplysningskonsulent Alfred Jakobsen, KNAPK

»Flænsebid«. Foto: Ole Hertz, Ikerasarssuk, Kangaatsiaq kommune 1971.

1987 var udråbt som Fangernes år i Grønland, og for at markere året arrangerede KNAPK i samarbejde med Knud Rasmussens Højskole i Sisimiut en konference. Deltagerne i konferencen repræsenterede først og fremmest de fem såkaldte fangerkommuner Ittoqqortoormiit, Tasiilaq, Uummannaq, Upernavik og Avanersuaq. Derudover deltog også fangere fra Nanortalik, Ilulissat, Qeqertarsuaq, Sisimiut og Aasiaat kommuner.

Endeligt var også Erhvervsdirektoratet, ICC, Grønlandsgarveriet, Landsstyreområdet for Bygder og Yderdistrikter samt Landsstyreområdet for Handel og Trafik repræsenteret.

Konferencen fandt sted i september måned og blev afholdt på Knud Rasmussens Højskole for midler, der var stillet til rådighed af KNAPK's Oplysnings- og Uddannelsesfond.

Formålet med konferencen

Konferencens formål var at fremkomme med klare, politiske målsætninger om:

- 1) Maksimal – helst total – udnyttelse af produkter fra sælen.
- 2) Forbedringer af fangerfamiliernes erhvervsmæssig muligheder.
- 3) En bevidst udnyttelse af sælerne baseret på en biologisk forsvarlig beskatning af sælbestanden, således at der i det mindste skaffes nogenlunde kontrol over forvaltningen af sælerne.

Med udgangspunkt i disse overliggende målsætninger blev samtlige konferencens deltagere delt op i arbejdsgrupper. Der var på forhånd udarbejdet et arbejdsprogram, hvorefter man i arbejdsgrupperne diskuterede spørgsmål som: »Anlægsudvikling i fangerdistrikterne«, »Udnyttelse af sælskind«, »Fremtidsmuligheder for udnyttelsen af sælkød til hjemmebrug og eventuel eksport«, »Systemer og skindbehandlingshuse«, samt »Fangerfamiliernes socio-kulturelle og økonomiske stilling i Grønland«. Ligeledes blev der fremlagt oplysninger om forskellige internationale bestemmelser, der er af betydning for fangererhvervet. Det var ICC, der stod som formidler af disse oplysninger om blandt andet CITES, IWC og andre relevante konventioner om forskellige dyrearter.

Trusler fra miljøvørnsorganisationer

En central rolle spillede den trussel, der er kommet fra de internationale »anti-sealing« kampagner, der udføres af miljøorganisationerne. Konferencens deltagere var af den mening, at der sker en bevidst og næsten total manipulation af ver-

densopinionen ved hjælp af forfalskede oplysninger samt følelsesbetonede, personlige »statements« over for befolkningerne. Det understregedes, at der er tale om tiltag, der gør forfærdelige indhug i de oprindelige folkeslags eksistensgrundlag.

Det er faktisk lykkedes disse organisationer – gennem de sidste 5–8 år – helt at ødelægge den værdighed, der tidligere var forbundet med fangererhvervet. Skindindhandlingen er som følge af de internationale konjunkturer på markederne faldet med 60 til 80 procent. Og dette skal ses i den alvorlige sammenhæng, at fangerne har stadig mere brug for kontanter. I trit med motoriseringen iøvrigt skal fangeren nu anskaffe sig påhængsmotorer eller investere i motorbåde, som kræver brændstof. Mange har, som følge af svigtende indtjening, været nødsaget til at belaste deres økonomi med lån fra Erhvervsstøtten eller pengeinstitutterne.

Med andre ord er fangerfamiliernes økonomi kommet ned på et så katastrofalt lavt plan, at der ikke mere er mulighed for at opretholde en blot nogenlunde tålelig gennemsnitstilværelse. Konsekvensen heraf har atter været, at Landstinget har måttet indføre tilskud til indhandlingen af sælskind. I respekt for den traditionelle livsudfoldelse, som fangererhvervet er udtryk for, har Landstinget bevilget op til 90 procent af den pris, der udbetales til fangerne – altså et skjult socialbidrag af skattemidler, hvor mange stiller spørgsmålet, om ikke det ville være mere relevant at lade skadevolderne – miljøvørnsorganisationerne – stå for at udrede tabet.

Det er vigtigt i denne sammenhæng at slå fast, at fangerne står helt på miljøværnorganisationernes side, når det drejer sig om for eksempel forureningsbekæmpelse.

Statens forsømte område

Fra deltagerne i konferencen kom det frem, at man også anser staten for at være en af de myndigheder, der har forsømt sine forpligtelser over for fangersamfundene.

Man mener, at staten påtog sig visse forpligtelser i 1953, da Grundloven blev ændret, så Grønland blev en del af det danske rige. Forpligtelser med hensyn til blandt andet levestandard. Man pegede her på mangelen af uddannet sundhedspersonel i bygder, og man stillede spørgsmålet, om staten virkeligt har forsøgt alle muligheder for at råde bod på disse mistilstande.

Man påpegede også FN's hensigts-erklæringer i så henseende og stillede spørgsmålstegn ved, om den danske stat i alle tilfælde har holdt sig disse erklæringer efterrettligt.

Forbedringsforslag

Der kom helt klare forslag på bordet, da man diskuterede en bedre udnyttelse af samtlige produkter fra sælen.

Konferencens deltagere var i denne sammenhæng helt på det rene med, at der er behov for midler, hvis tankerne skal realiseres. Der skal også skabes politiske forudsætninger, og endeligt udgør den svigtende afsætning af sælskind en væsentlig barriere.

Men det er efter deltagernes mening vigtigt, at fangerfamilierne får fysiske forudsætninger for et bredere ehvervsgrundlag i de respektive områder. Der bør således bygges beboerhuse, hvori

Langlinefiskeri efter bellefisk. Ilulissat 1980. Foto: Lisbet Lyager, Sermitsiaq.

Flænsning af klapmyds udenfor Ilulissat sygehus 1980.
Foto: Lisbet Lyager, Sermitsiaq.

der er indrettet skindbehandlingsrum, systue samt rum til reparation, redskaber, motorer og både. En forudsætning for udnyttelse af sådanne huse er – naturligvis – en tidssvarende forsyning med både el og vand.

Man stillede spørgsmålstegn ved, om den arktiske teknologi under dansk regi med hensyn til bygning af rimelige vandforsyningsanlæg er tilstrækkelig. Nogen mener således, at man med større fordel kunne drage lære af den teknologi, som amerikanerne har anvendt på Thule-Basen. Også kommunikationsmulighederne mellem byerne og byggerne bør efter konferencedeltagernes mening forbedres.

Sælen – en omstridt ressource

Igennem de sidste 4000 til 5000 år har sælen været det altafgørende næringsgrundlag for de spredte arktiske folkeslag – inuit. Det er klart, at den har spillet en afgørende rolle for befolkningens migration, idet de kun i kraft af deres tætte tilknytning til naturen og dens produkter har magtet at overleve under de barske livsvilkår.

Sælens kød er fyldt med vigtige næringsstoffer, der passer godt til det arktiske klima, og skindet er givetvis det bedste beklædningsmateriale til arktiske/subarktiske forhold.

Når sælen fortsat spiller en så stor rolle, hænger det ikke mindst sammen med, at den findes i så rigelige mængder. Der er således ingen tvivl om, at den i kommende år vil komme til at spille en tiltagende rolle som konkurrent til fiskeriet i det arktiske.

For at regulere sælbestanden kan det være en ide, at der indføres mulighed for indhandling af saltede sælskind, ligesom der kunne tænkes opstartet en konserverindustri omkring sælkød.

Kajak – slæde – umiaq i dag

Det er ganske naturligt, at det moderne samfunds fangere stadig hædrer deres forfædre og forfædres forfædre. Det er dem, der, takket være geniale opfindelser, har skabt selve grundlaget for fangsten som middel til overlevelse. Det er en kendsgerning, at kajak og hundeslæde selv i vor moderne og teknologiserede tilværelse stadig er de bedste fangstredskaber.

I dag ser man, hvorledes kajakken – også uden for fangerdistrikterne – får en

ny opblomstring som konkurrencefartøj. For få år siden oprettedes foreningen »Qajaq«, hvis hovedformål er vedligeholdelsen af kajaktraditionen.

På konferencen var også »Qajaq« repræsenteret, og fra gamle fangere skortede det ikke på advarsler om den hårde træning, det kræver, inden man sikkert kan færdes alene i kajak på åbent hav.

Men de »gamle« gav også udtryk for deres glæde over, at de unge i dag søger at bevare kajakken.

En barsk livscyklus

Det syntes påtrængende for konferencens deltagere at give udtryk for deres ønske om mere lige vilkår for udvikling i Grønland. Mange føler, at fangerdistrikterne er sakket alt for meget agterud i udviklingen. Og det er tydeligt, at der i fangerdistrikterne trives en vis »misundelse« over »forkælede« byboere, og på længere sigt kunne man sikkert i fangerdistrikterne ønske sig en udjævning af indkomstniveauet ved hjælp af »bidrag« til fangerne på fangstløse dage. I denne forbindelse nævntes muligheder som tilbageholdelse af et vist procentbeløb i fangeres og fiskeres indhandlingsudbetaling. Andre foreslog midler sat til side fra den såkaldte rejeafgift til en slags reservekasse.

Mange gav også udtryk for – vi er tilbage ved problematikken om svigten af afsætning – at det var langt bedre vilkår, der herskede, da sælskindspriserne var højere, og det daværende KGH hvert år udbetalte bonus efter sælskindsauktionerne.

Besejling og forsyning

Landsstyreområdet for Handel og Trafik fremkom på konferencen med lovende planer om bedre besejling og forsyning af fangerdistrikterne. Det er således planen at lægge flere helistops ud i fangerbygder, så forsyningssikkerheden bliver bedre i islægsperioderne. Også af hensyn til mere ligelige udviklingsmuligheder.

Hvalfangst

IWC – Den internationale Hvalfangstkommission – og organisationens beføjelser var et vigtigt led i diskussionerne om hvalfangst. I denne forbindelse kunne man fra Erhvervsdirektoratets side oplyse om, at man efter det seneste møde i kommissionen har indledt forsøg med sprængharpun til fangst af vågehvalen. Denne harpun skal afprøves yderligere, idet det meget let kan blive et krav fra kommissionens side, at den indføres også på Grønland. Det er et absolut krav fra fangerens side, at IWC's kompetence holdes på det niveau, der i øjeblikket er tilfældet. Man ønsker ikke de små hvaler inddraget under kommissionens kompetenceområde.

KNAPK kunne oplyse, at man gør sig de største anstrengelser for udvidelse af Grønlands adgang til nedlæggelse af store hvaler. Siden 1985 har Grønland i kraft af hvalrestriktioner mistet cirka 350 tons kød årligt. Der er helt klart behov for flere og mere akkurate data, inden man ad forhandlingens vej eventuelt kan nå frem til højere kvoter af sildepisker og finhval samt genoptagelsen af fangsten af pukkelhvaler.